

Kvalitet i Dagplejen - *Dagplejerens blik for børns relationer og fællesskaber*

Lone Svinth, Lektor, Ph.d. i Pædagogisk Psykologi

To temaer

- Hvordan kan dagplejeren understøtte børnefællesskabet for børn i udsatte positioner?
- Hvordan kan dagplejeren konkret hjælpe børn med at fremtræde mere interessante og ressourcefulde overfor hinanden?

**Hvordan kan dagplejeren
understøtte børnefællesskabet for
børn i udsatte positioner?**

Børn i udsatte positioner – hvordan kan vi forstå deres situation?

- *Dynamisk og kontekstbestemt*, et barn kan opleves at være i en udsat position i *kortere* eller *længere* tid, i nogle *situationer* men ikke andre
- En udsat position **kan** bl.a. være forbundet med en *social* og/eller *økonomisk udsat familiebaggrund*, *psykiske* og/eller *fysiske funktionsnedsættelser* og/eller børn som er i risiko for *marginalisering* i forhold til *fællesskabet i dagtilbuddet*
- Det er gennem børns konkrete deltagelse, i børnefællesskabet, at vi får blik for om de er i en udsat position eller ej

Hvad er børnefællesskaber?

- Børnefællesskaber forstås som grupperinger, hvor børnene får vigtige erfaringer med *sociale dynamikker*, samspil med *hinanden* og det *pædagogiske personale*, og hvor der gennem forskellige *lege* og *aktiviteter* bliver *skabt deltagelsesmuligheder* for det enkelte barn (Kousholt & Testmann, 2019)

Børnefællesskaber kan *også* forstås som grupperinger/sociale dynamikker:

- Hvor børn gør sig vigtige erfaringer med *hvem de selv er som menneske*
- Der også er virksomme i *rutinesituationer*
- Børn ikke har *lige adgang* til børnefællesskabet og de har *forskellige positioner* i fællesskabet

Børns fællesskab på tværs af positioner (Svinth, 2023)

Ahmed på 2½ år kan kun tre-fire danske ord og han har meget svært ved at interagere med andre børn, selv om det er tydeligt, at han ønsker kontakten. Han er især glad for Sebastian (en jævnaldrende dreng), som han somme tider er til *LæseLeg* med. Pædagogen fortæller:

“Ahmed trisser lidt rundt for sig selv med en pegebog i hånden. Sebastian sidder ved et bord, han lægger puslespil. Ahmed prøver at komme i kontakt med Sebastian ved at puffe lidt til ham bagfra, det er som om, Ahmed gerne vil vise ham bogen. Sebastian reagerer ikke rigtig, han er fordybet i puslespillet. Ahmed puffer lidt hårdere med albuen, hvilket gør Sebastian ked af det, han udbryder “ejj” og er lige ved at græde. Først der ser Sebastian, at det er Ahmed, der puffer til ham, de kigger kortvarigt på hinanden, Sebastian smiler. Ahmed åbner resolut pegebogen og begynder at pege insisterende på billedet af en traktor, mens han kigger på Sebastian. Sebastian kigger på Ahmed og siger “traktor”. Ahmed smiler og bliver stående. Side for side gennemgår de nu hele bogen. Ahmed peger og Sebastian udtaler alle ordene – et efter et”.

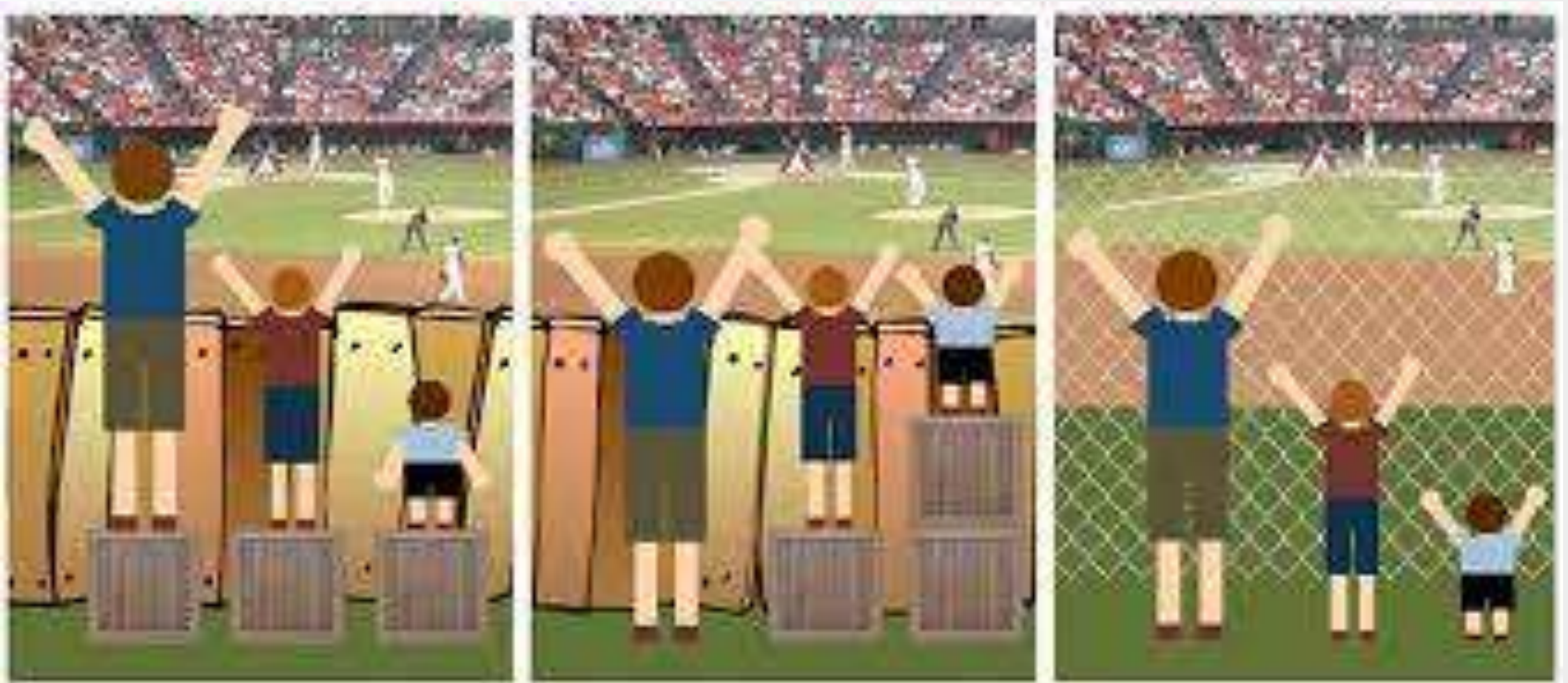
Spørgsmål?

- Hvad tænker I - er Ahmed i en udsat position?

Centrale pointer om børnefællesskaber

- Børnefællesskaber er i høj grad med til at skabe trivslen hos 0-2-årige børn
- Det er en kæmpe pædagogisk opgave at støtte børn i at opdage hinanden, forstå hinanden og hele tiden *fortolke, formidle og afstemme* hinandens handlinger og kommunikation

Vi skal kunne diskutere hvordan børnefællesskabet ser ud for forskellige børn – fra øjeblik til øjeblik

Børnefællesskab i vuggestue (Gitz-Johansen, 2019)

”På legepladsen er en dreng, som kører rundt på en løbecykel. Han kører vildt og er blandt andet ved at køre pigen Lily over. Hun begynder at græde og søger over til mig [Thomas] for at få trøst. En pædagog fortæller, at han tidligere slog Lily, så hun begyndte at græde. De har mange problemer med denne dreng, siger pædagogen. Han har mange udfordringer, som hun siger. Drengen kører konsekvent rigtig hurtigt på sin cykel, og han sørger hele tiden for, at han styrer direkte ind i et andet barn, i en cykel, der holder parkeret, eller i en væg. Det lader til, at han med vilje styrer direkte og hårdt ind i disse ting og andre børn. Hans ansigtsudtryk er vredt og lidt sammenbidt. Pædagogen reagerer ved at skælde ham ud, men han fortsætter kort efter, og pædagogen skælder ham ud med større kraft og siger til ham, at de andre børn jo bliver kede af det, når han kører ind i dem. Han sænker hovedet, og hans ansigt trækker sig sammen i en formørket grimasse, som ikke virker forløst eller angerfuld, men som om han føler, at det er en dum og ond verden.”

Manglende pædagogiske ressourcer (fx faglig viden, kollegial nysgerrighed og faglig sparring)

Utilstrækkelig fokus på hvordan organisering og rammesætning har betydning for børnefællesskabet

Manglende pædagogisk blik på kontekstens og samspillet betydning for børns deltagelse

Manglende fagligt fokus på at åbne børnefællesskabet for et barn i en potentiel udsat position

Hvad kan udgøre betingelser for børnefællesskabet i denne case?

Et negativt børnesyn hvor drengens adfærd bliver tolket som bevidste/onde handlinger

Manglende pædagogisk åbenhed for barnets perspektiv – hvorfor handler han som han gør?

Hvad har drengen mulighed for at erfare i en situation som denne?

- Jeg har behov for hjælp til at rumme og regulere mine følelser, men ingen hjælper mig
 - Den voksne kan ikke lide mig
 - Jeg forstår ikke at gøre det rigtige
 - Jeg er ikke god nok
 - Jeg er alene
 - Jeg er ikke tryk
- Med andre ord det stikmodsatte af hvad vi ønsker for drengen

**Hvordan kan dagplejeren
konkret hjælpe børn med at
fremtræde interessante og
ressourcefulde overfor
hinanden?**

Børn er en vigtig ressource for hinandens trivsel og udvikling, men de har brug for vores hjælp til....

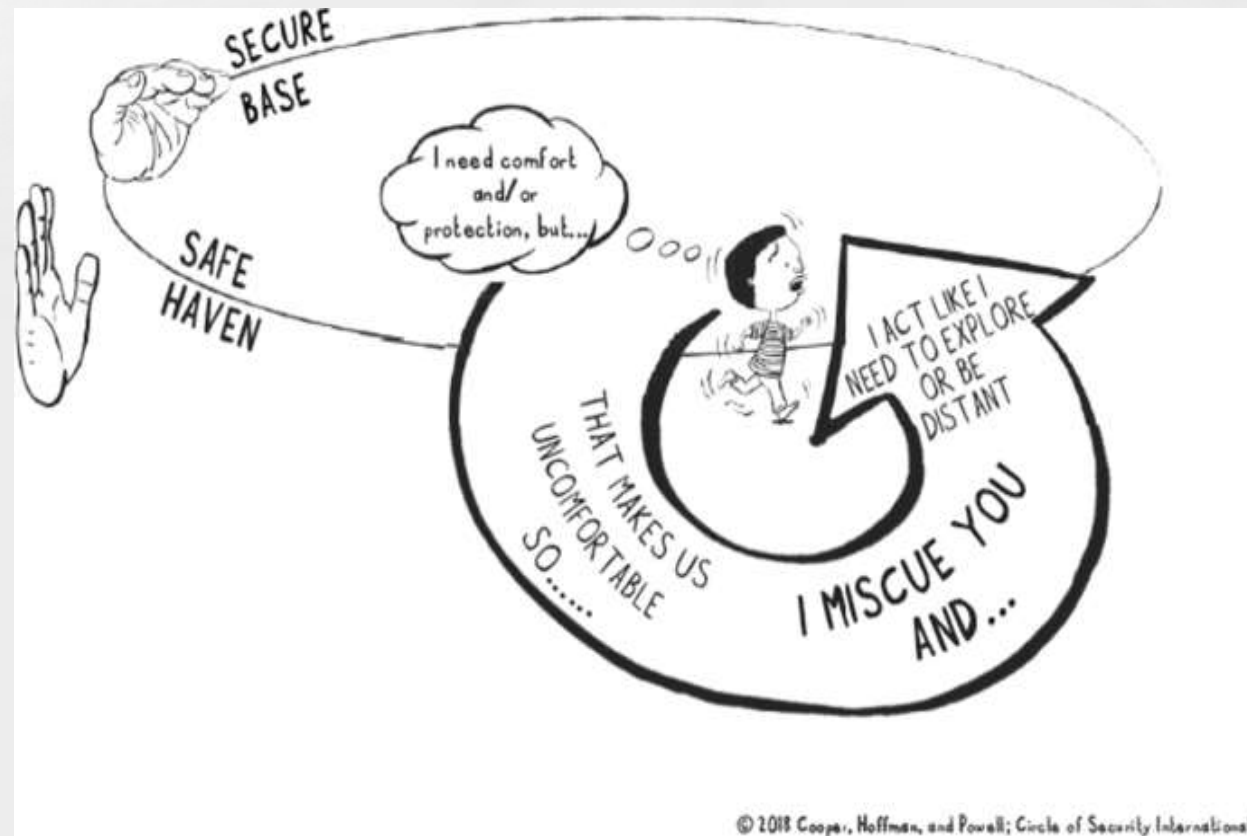
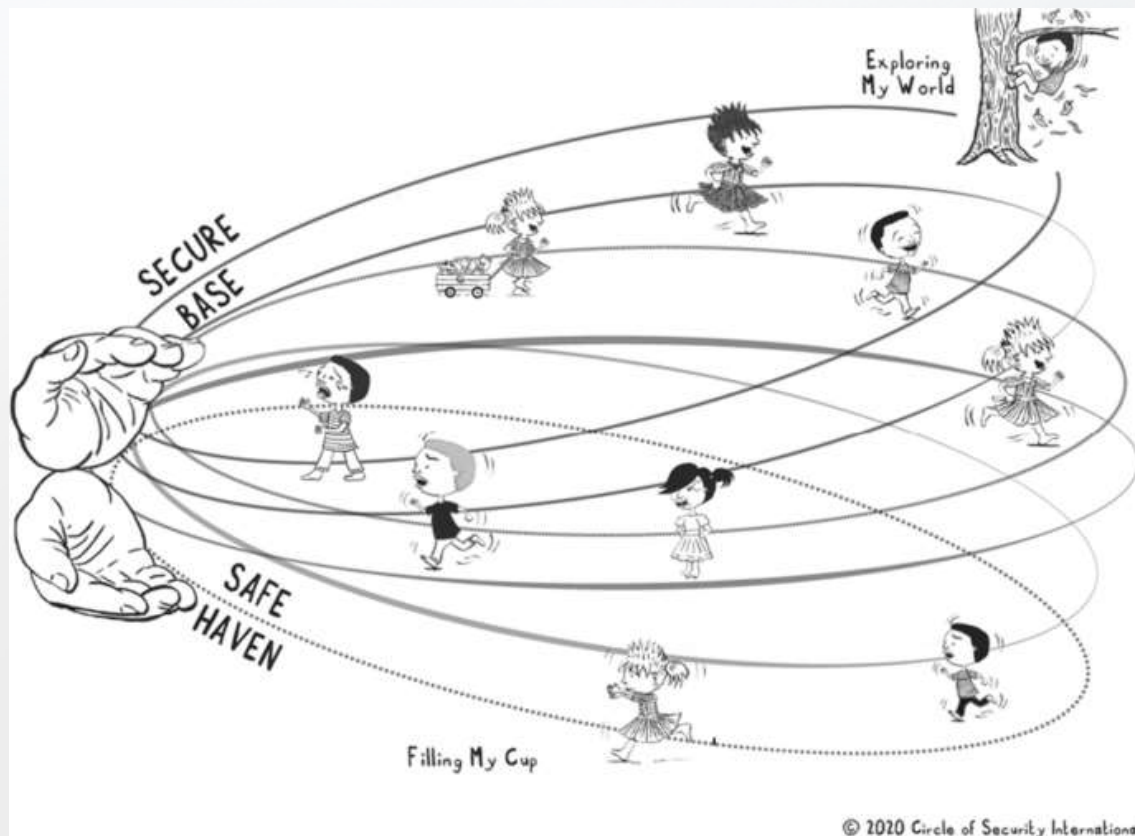
- Trygt at udforske verdenen og børnefællesskaber
- At få hjælp til at blive forstået og komme ind i børnefællesskaber
- At blive gjort interessant i de andre børns øjne
- At få anerkendt deres ressourcer og interesser
- At få bygget fælles kulturelle og sociale referencer

(Kilde: Kibsgaard, 2015; Svinth, 2024)

Børn i udsatte positioner er udfordret i deres fællesskaber

- Hvert tredje barn har en utryg tilknytning, forekomsten er langt højere for børn i udsatte positioner (Barlow et al, 2016)
- Barnets tilknytningsmønster påvirker deres affektregulering og utrygt tilknyttede børn kan udvikle en adfærd, der er udadreagerende, konfliktfyldt, opmærksomhedskrævende og/eller distancerede
- Børnene reagerer på måder, der bekræfter deres indre arbejdsmodeller og "måder-at-være-sammen-med-andre-på" – jeg er ikke ok, jeg er ikke velkommen her
- Når vi tilbyder børn frugtbare deltagelsesmuligheder kan vi ændre på deres indre arbejdsmodel – men de har brug for vores hjælp

Trygheden og dagplejeren som den sikre base

At blive gjort interessant i de andre børns øjne

Mathias kunne være meget voldsom, og blev tit misforstået af de andre børn, som decideret var bange for ham. Mathias var meget optaget af dinosaurer, og nogle af de andre børn blev bange for hans lyde og voldsomme fremfærd, når han legede, at han selv var en dinosaur. Hans position i børnegruppen var derfor noget perifer. Pædagogen fortæller:

“Så fandt vi en bog, der handlede om dinosaurer, og nu synes Mathias pludselig, at det var spændende at deltage i LæseLeg. Han viste meget om dinosaurer, hvad de hed, hvor store de var, og hvad de spiste. Vi lavede et projekt, hvor børnene bl.a. skulle lave deres egne dinosaurer. Der kom han rigtig meget på banen, for Mathias havde jo en masse viden, som han gladelig delte ud af. Også det at han fik lov til at lave noget med sine hænder og sin krop var rigtig godt for ham. Det gav de andre børn mulighed for at se ham i et nyt lys. Vi talte om, at der var farlige dinosaurer, men at der også var søde dinosaurer, som ikke var så voldsomme. Det kunne han godt forstå. Det var et længere forløb, og vi erfarede, at han kom mere med i gruppen, han var mindre voldsom, og vi kunne bedre nå ind til ham. De andre var ikke så bange for ham mere, for nu havde han fået en ny rolle. Flere af de andre drenge synes, at han var lidt sej”.

At få bygget fælles kulturelle og sociale referencer

- Vuggestue som bruger den store bamseven til at sætte en kærlig stemning af fællesskab fx ved at den store bamseven tilbyder et kram, til de børn som ønsker det i forbindelse med samling
- Den store bamseven bruges til at tale om oplevelser, som det enkelte barn måske endnu ikke har ord for at tale om
- Bamseven som overgangsfigur eller til trøst

Kilde: Svinth, 2024

At få bygget fælles kulturelle og sociale referencer

- Hos os bruger vi Fri for Mobberi's trøstesangen "Kom, sæt dig her" mens jeg blidt berører børnene med et silketørklæde. En dag på stuen blev en pige ked af det – en af de andre piger tog en trøje og berørte hende blidt, mens hun sang "kom sæt dig her"
- <https://www.friformobberi.dk/aktiviteter/kom-saet-dig-her/>

Muligheder og udfordringer for børnefællesskabet i dagplejen

Muligheder

- Få børn hvilket gør det lettere for børnene at lære hinanden at kende
- Høj grad af fleksibilitet bl.a. i forhold til at forfølge det enkelte barns interesser og lade gruppedynamikker styre dagen
- I kan nemmere etablere rutiner og rytmer der understøtter børnefællesskabet

Udfordring

- Få børn hvilket giver få muligheder for at sammensætte børnegrupper efter forskellige behov og hensyn
- I står meget alene, når børn har særlige behov for tryghed og støtte, eller når børns engagementer og interesser går i forskellige retninger
- Den faglige sparring er ikke lige ved hånden, hvis der er mønstre der går i hårknude

Mange tak for i dag